

## Forord

### Å studere identitet — en tverrfaglig metodisk utfordring

Identitet og identifikasjon har blitt sentrale forskningsfelt de siste årene. En årsak til dette er at oppfatninger om hva identitet er, har forandret seg. I førmoderne tid ble identitet definert etter ytre markører, som hudfarge eller klesdrakt, men senere er det utviklet teorier om mennesket som en mer helhetlig størrelse. Markørene skiftet til medfødte trekk og egenskaper, dvs. en kjerne av personlighet som man oppfattet som et menneskes statiske egenskap. Identitet ble således definert som en homogen enhet, det var med andre ord spørsmål om *essensialisering* av menneskets subjekt. Tanken bak det enhetlige subjektet var å holde ved like religiøse, økonomiske og vitenskapelige prosesser knyttet til modernitet. Denne oppfatningen av menneskets identitet som en enhetlig størrelse fikk kritikk allerede rundt forrige århundreskifte. Blant annet filosofer innen marxistisk tankeretning og psykoanalytiske tanketradisjoner problematiserte menneskets subjekt, og de knyttet tanken om identitet til samfunnsmessige, sosiale og psykologiske konstruksjoner. Senere på 1900-tallet har den postmoderne og postkoloniale forskningen ført til nye synspunkter rundt oppfatningen av identitet.

I dag råder en oppfatning av identitet som noe foranderlig, flytende og motsetningsfylt. Fokuset innen studier av identitet har til dels også blitt flyttet til studier av identifikasjon, det vil si hvorfor mennesker føler tilhørighet til bestemte grupper. Likevel er det fortsatt slik at dagligdags bruk av identitetsbegrepet ofte tar sitt utgangspunkt i en oppfatning av identitet som en essensiell, naturgitt størrelse. Jonathan Rutherford hevder at identitet uttrykker et punkt der vår fortid møter de sosiale, kulturelle og økonomiske relasjonene vi lever i. Den er altså i en konstant bevegelse. I tillegg blir verden påvirket av både kulturell og etnisk *hybriditet*, såkalt *globalisering*, samtidig som kulturene går mot kulturell *universalitet*. Denne tendensen kan forårsake en overlapping av lokale og nasjonale kulturer, men kan også bidra til større ønske om å utrykke diversitet.

I dagene 29. november til 1. desember 2001 gikk seminaret "Å studere identitet — en tverrfaglig metodisk utfordring" av stabelen i Tromsø. Seminaret var et initiativ fra, og ble også arrangert av, fire doktorgradsstipendiater fra henholdsvis Det humanistisk fakultet og

Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Tromsø. Hilde Sollid fra Institutt for nordisk språk og litteratur, Kaisa Maliniemi Lindbach fra Finsk institutt, og Teemu Ryymin og Christine Smith-Simonsen, begge fra Institutt for historie. Målet var å bytte tanker og ideer om problemer knyttet til begrepet "identitet", og om hvordan studere identiteter og identifikasjonsprosesser. Hovedvekten lå på representasjonen av forskjellige anvendte metoder og tilnæringsmåter. Videre var det et mål å skape dialog på kryss av vitenskapsdisipliner og vitenskapstradisjoner. Seminaret skulle kunne åpne for nye synspunkter for studier av kultur, identitet, etnisitet, nasjonalisme, urbanisme, kjønn, seksualitet, med mer.

Seminaret ble først og fremst rettet mot dr. art. stipendiater på SV- og Hum.-fak ved Universitet i Tromsø, men var ellers åpent for alle interesserte. Det var i alt åtte foredrag i tillegg til workshops der deltakere hadde anledning til å legge fram egne skisser for diskusjon. Seks av foredragsholderne er representert i denne rapporten: Tuula Eskeland, førsteamanuensis ved Finsk institutt ser på forholdet mellom stedsnavn og kollektiv identitet. Marit Anne Hauan, førstekonservator ved Tromsø Museum, skriver om regional identitet i et nordnorsk perspektiv. Inge Lise Pedersen, professor II ved Institutt for nordisk språk og litteratur, behandler bruken av identitetsbegreper i språkforskningen. Johan Schimanski, førsteamanuensis ved Institutt for allmenn litteraturvitenskap, gir eksempler på identitetsbegreper i litteraturen, med vekt på nasjonal identitet. Trond Thuen, professor ved Institutt for sosialantropologi, knytter identitet opp mot stedstilhørighet. Ulrike Spring, dr. phil. fra universitetet i Wien, problematiserer identitetens ambivalens med bondeungdomslaget i Oslo som eksempel.

Den siste artikkelen i denne samlingen var opprinnelig ikke en del av seminaret, men har likevel fått plass i denne rapporten da den passer godt inn i sammenhengen. Artikkelen er Kaisa Maliniemi Lindbach sin prøveforelesning over oppgitt emne fra hennes disputas i juni 2001. Den omhandler kulturelle identiteter og deres funksjon i Hamsun sin roman *Mysterier*.

Vi ønsker god lesning!